

ERKEN ÇOCUKLUKTA CİNSEL GELİŞİM VE MAHREMİYET EĞİTİMİ

ZÜBEYDE HANIM ANAOKULU REHBERLİK BÜLTENİ

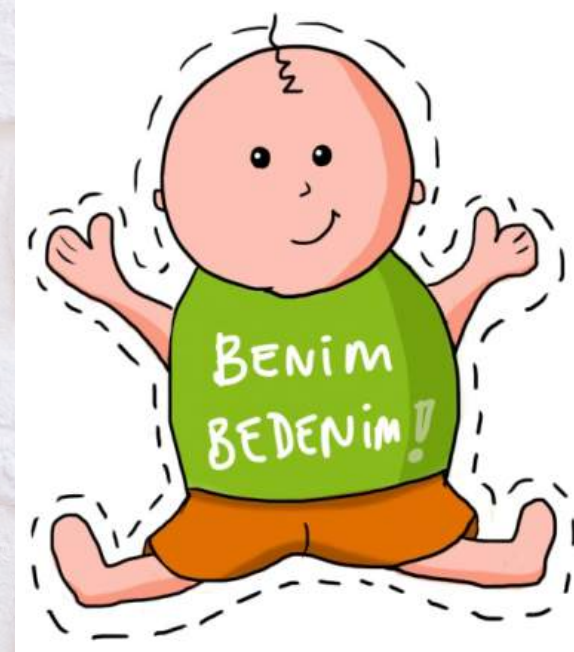

SEVGİLİ VELİLER

Okul öncesi çağındaki çocuklar, çevredeki dünya kadar, kendi haklarında da bilgi sahibi olmaya güçlü bir istek duyarlar. Yaşamın en başından beri bedenleri onlar için en büyük öneme sahiptir. Çocuklukta başlayan cinsel gelişim, ergenlik dönemi ile birlikte son şeklini alan bir gelişim evresidir.

Aileler için cinselliği konuşmak çoğu zaman zorlayıcı olabilir. Erken gelişim yıllarında verilen cinsel eğitim, belirli fizyolojik ve anatomik bilgilerin aktarılmasından çok, olumlu anne baba ilişkilerinin öğretilmesini içermelidir. Bu nedenle cinsel eğitimin ilk ve temel adımı çocuğa dengeli, güvenli ve huzurlu bir aile ortamının sağlanmasıdır. Annesi ve babası arasında karşılıklı olumlu tutumlara, saygı ve sevgiye tanık olan çocuk, karşılıklı sevgi anlayışını yaşayarak öğrenmiş olur.

Cinsel eğitim ne çok erken ne de çok geç olmalıdır. Çocuğun gelişim düzeyine uymayan bilgi güçlük yaratır. Çocuğa istediği anda doğru, basit, kısa ve rahat şekilde cevap verilmelidir.

CİNSEL GELİŞİM EVRELERİ

3-4 YAŞ CİNSEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

- Bebeklerin nasıl olduğunu merak eder.
- Ebeveynlerinin bedenlerini incelemeye başlar.
- Doktorculuk, anne baba olma oyunları gözlenir.
- Kendini kız-erkek olarak ayırmaya başlar.
- 4 yaş itibari ile kız çocuklarının babalarına, erkek çocuklarının annelerine yaklaştıkları gözlenir.
- Çıplak olmaktan memnundurlar.
- Birçok çocuk kendi bedenine dokunarak keşfeder.

5-6 YAŞ CİNSEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

- Mahremiyet duyguları artar.
- Kadın-erkek farkına ilgileri artar.
- Yavaş yavaş kız çocukların ilgisi anneye, erkek çocukların ilgisi babaya döner.
- Birbirlerinin vücutlarını görmek incelemek konusunda meraklıdırlar.
- Cinsellikle ilgili daha sık soru sorarlar
- Sosyalleşmenin artması ile sevgi-evlenme kavramlarından bahsedebilir.
- Özel alanlar netleşmeye başlar. Bu nedenle banyo yaparken, giyinirken ya da soyunurken utanma davranışı gözlemlenebilir.
- Oyunlarda ilk tercihi kendi cinsiyetinden arkadaşlarıdır.

ÇOCUĞUMLA KONUŞURKEN NELERE DİKKAT ETMELİYİM?

- İlk olarak çocuğun soru sorması beklenmelidir. Eğer beklenen sorular gelmiyorsa bu konuyu başka kanallardan öğreniyor olabilir. Çocuğu çok iyi gözlemlemeli, gerekirse uygun bir ortam yaratarak bazı açıklamalar yapılmalıdır.
- Bazen çocuğun sorduğu sorular karşısında ebeveynler hazırlıksız yakalanabilirler. Böyle anlarda çocuğa açıkça “Bu konuyu bana sorman beni çok memnun etti. Bana güvendiğin için teşekkür ederim. Ancak bunu sana en uygun şekilde anlatabilmek için biraz zamana ihtiyacım var.” denilebilir.
- Çocukların en çok merak ettiği konulardan biri dünyaya nasıl geldikleridir. “Annenin vücudundaki küçük yumurtalar ile babanın vücudundaki sperm denilen minik hücrelerin, annenin karnında birleşmesi ile tek bir hücre oluşur. Annenin karnında büyümeye başlayan bu hücre zamanla bebeği oluşturur. Sen de böyle oldun.” şeklinde bir açıklama yapılabilir.
- Çocuklara cinsiyet ve üreme organ adları doğru bir şekilde öğretilmelidir. Kızlar için vajina ve göğüs, erkekler için ise penis ve testis sözcükleri kullanılmalıdır.
- Çocuğa yaş düzeyine uygun, sade ve doğal bir dille bilgilendirme yapılmalıdır.
- Anne ve baba cinsellik hakkında çocuğu bilgilendirirken birlikte olmalıdır. Çocuğa bu konuları herkesle konuşmaması gerektiği, eğer bir sorusu olursa bunu kendileri ile paylaşması gerektiği öğretilmelidir. Çocuk ile konuşurken “ayıp”, “yasak” gibi olumsuz duygu ifadelerden ve duruştan kaçınmaya özen gösterilmelidir. Baskıcı- yasaklayıcı ebeveyn tutumu çocukların ebeveynleri ile açık iletişimde bulunmalarına ve soru sormalarına engel olmakta, cinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.
- Aileler çocuğa sağlıklı bir cinsel eğitim vermek için gerekli bilgiye ve donanıma sahip olmadıklarını hissettiğinde, çocuğun yaşına uygun hikâye kitaplarından faydalanabilir. Cinsel eğitim sayesinde çocuk kendi bedenini ve karşı cinsin bedenini tanır, kişisel sınırları bilir, saygı duymayı öğrenir. Erken yaştan itibaren bilinçlenen çocuk bilgileri sindirerek aldığından, bedenine karşı sorumluluklarını da bilir ve cinsel taciz gibi anne-babaları endişelendiren durumların yaşanması engellenebilir.

ÇOCUKLARA MAHREMİYET NASIL ANLATILMALIDIR?

- Okul öncesi dönemde, çocuğun kendi fiziksel özelliklerini, karşı cins ile olan farklılıklarını, bedensel sınırları, iyi ve kötü dokunuşları öğretmek amaçlanır. Bunları öğretmek için en uygun zaman çocuktan cinsellik ile ilgili sorular gelmeye başladığı zamandır. Sorular genellikle “Ben nereden geldim?” ya da bir kardeş bekleniyorsa “Kardeşim nasıl oldu?” gibi sorulardır. Bu tarz sorularda karıncaları, leylekleri örneklendirerek yanıt vermek doğru olmayacaktır. Burada önemli olan çocuğun merakını giderecek düzeyde yanıtlar vermektir. Ancak çocuğun soru sormaması merak etmediği anlamına gelmez yalnızca konuşmak için uygun fırsatlar yaratılmamıştır.
- Mahremiyet kavramı öğretilirken suçluluk duymasını sağlayacak “ayıp” kelimesinden uzak durulmalıdır. Çocuğa model olmak, mahremiyeti örnekler ile kavramasını sağlamaktır. Çocuğun bir başkasının göğsünü ellemesi, kendi ya da karşı cins arkadaşının cinsel organına bakması tamamen merak içeriklidir.
- Banyonun ve yatak odasının özel alanlarımız olduğunu kapıların kapatılması gerektiğini ve içeri girmek istendiğinde kapıların çalınması, yanıt için beklenmesi gerektiği öğretilmelidir. Davranışın kalıcılığını sağlamak için ebeveynlerin de çocukların özel alanlarına girerken aynı davranışta bulunmaları gerekmektedir.
- Öpülmeden hoşlanmayan bir çocuğu öpmek ya da ona sormadan davranışı sergilemek özel alanını ihlal etmektir.
- Çocuğa bedeninin kendisine ait olduğu ve bedeni ile ilgili konularda karar vereceği küçük yaşlarda öğretilmelidir.
- Çocukla birlikte banyo yapılmasının veya tuvalet ihtiyacının giderilmesinin bırakmak için en uygun zaman çocuğun çıplaklığa aşırı ilgi duyduğu zamandır. (Genel olarak 2 yaşından itibaren karşı cinsten çocukların yanında çıplak olmamaya özen gösterdiğinde, çocuk kişisel gizliliği öğrenir ve sosyal durumlarda yapılabilecek-yapılamayacaklar hakkında bilgi sahibi olur.)
- Çocuklarda cinsel gelişim başladığı andan itibaren ‘iç çamaşırı kuralı’ devreye girmelidir.
- Bedenin özel bölgeleri çocuğa açıklanmalıdır. Bu özel bölgelere anne-baba, bakımını üstlenen kişiler ve anne-babanın yanında doktorlardan başkasının dokunmaması ve görmemesi gerektiği anlatılmalıdır, onun da aynı şekilde başka arkadaşlarının izni olmadan bedenlerine dokunmaması söylenmelidir. Hoşlanmadığı bir dokunuşta / öpüşte “HAYIR” istemiyorum demesi öğretilmelidir.
- Çocukların iyi sır-kötü sır kavramını öğrenmeleri sağlanmalıdır. İyi sırların mutluluk veren sürprizler; kötü sırların mutsuz eden, rahatsızlık veren davranışlar olduğu açıklanmalıdır.
- Çocukların tanımadıkları yetişkinler tarafından öpülmesi, kucaklanması konusunda zorlama yapılmamalıdır.

ANNE-BABALARA ÖNERİLER

- Çocuklara cinsellik anlatılırken sadece bedensel bir durum gibi anlatılmamalı. "Sevgi" kelimesi de dahil edilmelidir.
- Çocuğa anne-babanın özel bölgelerine dokunması konusunda izin verilmemelidir.
- Çocuklar dudaktan öpülmemelidir. (Cinselliği çağrıştırdığı için çocuğun kafasının karışmasına ve gelişimini olumsuz etkilemesine neden olabilir, anne babası tarafından dudağından öpülen çocuk, başkasının da kendisini dudaktan öpmesinde bir sakınca görmeyebilir.)
- Çocuklar yaşıtları ile cinsel içerikli oyunlar oynadığında tedirgin olunmamalıdır, bu yalnızca meraktan kaynaklanan bir oyundur.
- Çocuklar soru sorduğunda tam olarak neyi kastettiği iyice anlaşılmalıdır. Sorusu mutlaka yanıtlanmalı ancak gelişim seviyesine uygun kısa ve net cümleler olmalıdır.
- Soru sorduğunda sorular geçiştirilmemeli, sorduğu sorudan dolayı yargılanmamalı ya da "Aaa bu çok ayıp, sonra öğrenirsin" gibi cümleler kullanılmamalıdır. Unutmayın ki merak ettiği soruların yanıtlarını anne ve babalardan öğrenemezse güvenilir olmayan kaynaklardan öğrenmeye çalışacaktır.
- Çocuk soru sorduğunda ebeveynlerin cevap vermeden önce biraz konuşması sağlanmalıdır. "Sen ne düşünüyorsun?" diye sormak ne bildiğini öğrenmek için iyi bir fırsattır.
- Anne baba cevabı biliyor ancak nasıl açıklayacağı konusunda tereddüt ediyorsa, dürüstçe "Anlayabileceğin şekilde yanıt vermek için biraz düşünmek istiyorum. Bu konuyu yarın seninle tekrar konuşalım." demeli ve çocuğun sorusunu en kısa zamanda cevaplamalıdır.
- Resimli kitaplardan yararlanılabilir.
- 3 yaş sonrasında çocuklar cinsiyet ayrımını fark etmeye başlar. Bir kız çocuğu bir erkeğin cinsel organını gördüğünde kendininkinden neden farklı ya da eksik olduğunu sorabilir. Bu tarz sorular ile karşılaşıldığında ebeveynlerin çocuklarına "sen kız olarak o da erkek olarak doğdunuz ve senin de onun da hiçbir eksikliği yok." demesi yeterlidir.

"Cinsel Eğitim ve Mahremiyet" konusunda sizlere yardımcı olabilecek kitap önerilerimiz:

"Çocuklarımızla Cinsellik Hakkında Nasıl Konuşalım?"- Prof. Dr. Bengi Semerci

"Çocuk için Cinsel Yaşam Eğitim Öyküleri" Yaşam Yanardağ ÇELİK

"Ben Nereden Geldim?"- Peter Mayle

"Bedenim Bana Ait"- Pro Familia

Sır Versen Saklar Mısın?, Jennifer Moore Mallinos, Redhouse Kidz Yayınları

Cinsel İstismarı Önleme Etkinlik Kitabı, Uzman Gelişim Psikoloğu Ayşe Başak ERK

İyi Dokunuşlar, Kötü Dokunuşlar Kitapçığı, Uzman Gelişim Psikoloğu Ayşe Başak ERK

"Kiko ve El"

Kaynakça:

Çocukların Cinsel Eğitimi: Geçmişten Günümüze Bir Bakış; Fatma ÇALIŞANDEMİR, Saniye BENCİK, İsmihan ARTAN.

Cisead-Cinsel Sağlık-Evlilik ve Aile Danışmanlığı Derneği-Cinsel Eğitim

Çocukların Gelişimi İnternet Sitesi- Cinsellik ve Cinsel Eğitim

Yavuzer, Haluk (2002), Çocuk Psikolojisi; İstanbul.

Yavuzer, Haluk (2003), Çocuğu Tanımak ve Anlamak; İstanbul.

<http://cocuklaringelisimi.com/2013/02/11/4-5-yascocuk-ve-cinsellik/>

<https://kemalsayar.com/insana-dair/cocuk-ve-mahremiyet>